

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Groot-Bijgaarden, Brusselstraat 333

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 22

ONDERDEEL PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE

BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Administratieve fiche	3
1.2	Omkadering van het onderzoek	4
2	GEMOTIVEERD ADVIES	5
2.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	5
2.2	Impactbepaling van de geplande werken	5
2.3	De waardering van de site	6
2.4	Bepaling van de maatregelen	7
3	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	8
3.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	8
3.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	8
3.3	Onderzoekstechnieken	9
3.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	9
3.5	Randvoorwaarden.	9
4	BESLUIT	10
5	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	11
6	LIJST VAN FIGUREN.....	12

1 INLEIDING

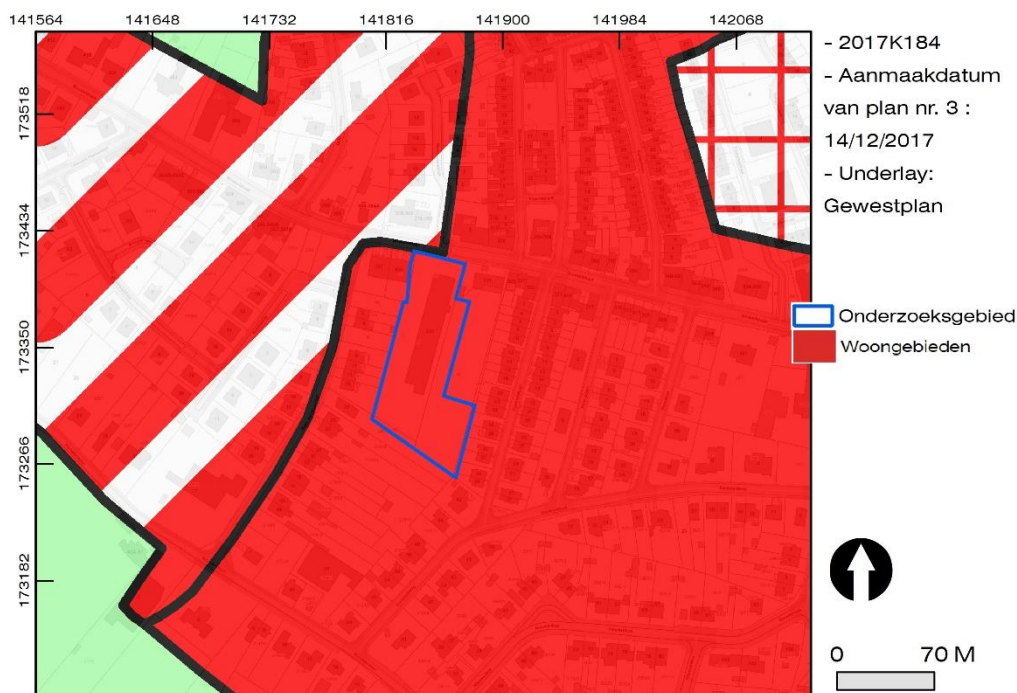
1.1 Administratieve fiche

Projectcode Onroerend Erfgoed	2017K184
Projectgebied	Groot-Bijgaarden, Brusselstraat 333
Grootte projectgebied	7022 m ²
Ligging	Vlaams-Brabant, Gemeente Dilbeek, Deelgemeente Groot-Bijgaarden, Brusselstraat 333
Lambert 72-coördinaten (m)	(NW): X: 141836,959 x Y: 173419,647 meter (ZO): X: 141857,647 x Y: 173263,403 meter
Kadaster	Afdeling: 4/Groot-Bijgaarden Sectie: B Percelen: 5s, 5t, 5v, 8c (deels)
Initiatiefnemer	Architectuur & Studieburo Verbrugghe BVBA Izegemsestraat 209 8770 Ingelmunster
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Interne projectsigle Hembyse Archeologie	GBG-BRU
Type onderzoek	Archeologienota
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2017
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2017. Archeologienota naar aanleiding van de uitbreiding van een winkelcomplex te Groot-Bijgaarden, Brusselstraat 333, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 22, Gent.
Termijn van het onderzoek	7 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog/veldwerkleider Bart De Smaele/erkend archeoloog Hembyse BVBA/erkend archeoloog
Gecontacteerde regio-specialisten	Nvt.
Resultaten	17 ^e -eeuwse bewoning, bodemerrosie
Aanbeveling	Geen vervolgonderzoek
Bewaarplaats archief	Hembyse Archeologie
Van toepassing zijnde Onroerenderfgoeddepot	Het onderzoeksgebied valt binnen het werkingsgebied van het Onroerenderfgoeddepot Vlaams-Brabant
Opmerkingen	Nvt.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

1.2 Omkadering van het onderzoek

In het najaar van 2017 werd aan Hembyse Archeologie gevraagd een archeologienota op te maken voor de geplande uitbreiding van een handelscomplex aan de Brusselstraat 333 te Groot-Bijgaarden.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan, aanmaakschaal 1:1.

De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie onderdelen: een privacyfiche (niet publiek beschikbaar), een verslag van resultaten en een programma van maatregelen.

In onderstaand onderdeel wordt gemotiveerd waarom geen verder onderzoek geadviseerd wordt.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het uitgevoerde vooronderzoek is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat dus louter in de vorm van een bureauonderzoek.

Dit bureauonderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- er is een inzicht verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, waardoor de potentiële impact op het bodemarchief duidelijk is geworden
- er werd een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren
- er werden controleboringen uitgevoerd, waarvan de data in het verslag van resultaten zijn opgenomen.

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

5

2.2 Impactbepaling van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit verschillende elementen.

- Een uitbreiding van het bestaande gebouw (zowel de winkel als het magazijn, inclusief nieuwe broodbakruimte). Dit behelst een uitgraving van 0,30 meter over een oppervlakte van in totaal 666,88 m²
- Het aanleggen van funderingszolen tot op een diepte van 1 meter (17 in totaal, 1,50 x 1,50m) = 38,25 m²
- De uitbreiding van de bestaande parking met een uitgraving van 0,50 meter over een oppervlakte van 864 m²
- De aanleg van een laadkaai voor vrachtwagens met een uitgraving van 1 meter diepte over een oppervlakte van 117,50 m². Hiervoor dient tevens een deel van het bestaande gebouw te worden afgebroken (41 m²)

- De aanleg van 267 nieuwe infiltratiekratten voor de opvang van regenwater (225m² in oppervlakte)
- De aanplant van een aantal bomen (x10) in het zuidoosten van het projectgebied

Gelet op de mogelijke verstoring van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed dienen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- maatregelen genomen te worden ten einde deze archeologische sites vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

Deze maatregelen worden in §3. *Programma van Maatregelen* besproken.

2.3 De waardering van de site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. het onderzoeksgebied zich bevindt op de zuidelijke rand van een heuvelrug binnen een heuvelachtig landschap en dus gekenmerkt wordt door een gunstig gelegen gradiëntsituatie.
2. het onderzoeksgebied voor zover gekend tot in de 17^e eeuw een onontgonnen gebied was dat hoogstwaarschijnlijk een gebruik als bosgrond kende en pas later in gebruik genomen werd als akkerland.
3. op basis van het historische kaartmateriaal kon worden gesteld dat er sprake is van bewoning in de noordwestelijke hoek van het projectgebied tussen de tweede helft van de 17e eeuw en het einde van de 18e eeuw. Deze bevindt zich onder de bestaande parking waar geen werkzaamheden gepland zijn.
4. op basis van de controleboringen blijkt dat er onder de bouwvoor geen afgedekte horizonten aanwezig zijn waardoor er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van één of meerdere paleo-bodems.
5. op basis van de controleboringen kon worden gesteld dat er sprake is van bodemerosie binnen het projectgebied, waarbij een deel van de oorspronkelijke bodemopbouw is geërodeerd en eventueel aanwezig archeologisch erfgoed mee van de helling is gespoeld. Dit wijst dus op een slechte bewaring van het bodemarchief.
6. Het grootste deel van de werfzone wordt gevormd door een smalle strook die het equivalent vormt van slechts één lange en één korte proefsleuf waarbij eventueel aanwezige sporen niet in een ruimere context kunnen onderzocht worden. Grondsporen zoals paalkuilen kunnen behoren tot een structuur, maar de kans dat een gebouwplattegrond kan worden afgelijnd

en geïnterpreteerd is uitermate klein. Een geïsoleerd spoor met een diepere bewaring, zoals een waterput zou waarschijnlijk niet volledig onderzocht kunnen worden en kan niet aan een nederzetting worden gekoppeld. Dit geïsoleerd spoor zou ruimtelijk “zweven”, bij gebrek aan die ruimere context. Bovendien zijn er weinig gekende archeologische indicatoren in de omgeving die relevante onderzoekspistes kunnen opleveren. De vastgestelde bodemerosie verlaagt daarenboven nog eens het potentieel op het aantreffen van grondsporen.

Op basis van deze data kan worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren zeer laag is en dat deze niet in een ruimere archeologische context geïnterpreteerd kunnen worden.

2.4 Bepaling van de maatregelen

Het volledige projectgebied zal door de geplande werken worden verstoord, waardoor een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen zeer laag is, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch potentieel van het projectgebied, alsmede de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot alle periodes zeer laag is. Bijgevolg worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht en dienen geen verdere onderzoeksvragen te worden gesteld.

3.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Kan aanvullende historische informatie over het onderzoeksgebied aanleveren.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Grondradar of weerstandsmeting biedt weinig mogelijkheden: grondsporen zijn niet detecteerbaar. Mogelijk aanwezig muurwerk kan tijdens de prospectie met ingreep in de bodem vastgesteld worden. Hoge kostprijs.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De site is deels bebouwd en verhard. Weinig efficiënt voor het opsporen van sporensites.
Landschappelijke boringen	NEE	JA	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, er zijn controleboringen uitgevoerd.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, de bodemopbouw is ongunstig voor de bewaring van steentijdartefactsites.
Proefsleuven/ proefputten	NEE	NEE	NEE	NEE	Zeer lage kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen. Hoge logistieke kosten voor het gebrek aan kenniswinst aangezien eventueel aangetroffen sporen niet in een ruimere context geïnterpreteerd kunnen worden.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat geen verder onderzoek op de site noodzakelijk is.

3.3 Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing.

3.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

3.5 Randvoorwaarden.

Niet van toepassing.

4 BESLUIT

Naar aanleiding van de geplande uitbreiding van een handelscomplex aan de Brusselstraat 333 te Groot-Bijgaarden, werd door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om het kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging.

Het projectgebied bevindt zich op de zuidelijke flank van een heuvelrug binnen een heuvelachtig landschap. De Brusselstraat zelf bevindt zich ongeveer centraal op deze heuvel en vormt een belangrijke verbindingsweg tussen Ternat en Brussel. Uit het bureauonderzoek bleek dat er zich ten oosten van het projectgebied, nabij het Kasteel van Groot-Bijgaarden, vanaf de 12^e eeuw een nederzetting ontwikkelde. Deze nederzetting was niet meer dan een gehucht, dat zich via erg verspreide lintbebouwing langsheen de Brusselstraat verder uitstreckte. De omliggende gebieden waren echter lange tijd in gebruik als bosgronden (waar toponiemen als Nieuwenbos nog steeds naar verwijzen) die pas vrij laat (vermoedelijk einde 16^e – begin 17^e eeuw) in gebruik genomen werden als akkerland. Binnen het projectgebied is met zekerheid sprake van bewoning tussen de tweede helft van de 17^e eeuw en het einde van de 18^e eeuw. Daarna is bewoning afwezig tot het begin van de 20^e eeuw, wanneer het projectgebied zijn huidige functie krijgt.

Het projectgebied is echter gelegen op een helling die erg onderhevig was aan bodemerosie, wat een erg negatieve impact heeft gehad op eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren. Er kan dus besloten worden dat er een eerder lage kans bestaat op het aantreffen van (sporen)sites. Bovendien wordt het grootste deel van de werfzone gevormd door een smalle strook die het equivalent vormt van één lange en één veel kortere proefsleuf waarbij eventueel aanwezige sporen niet in een ruimere context kunnen onderzocht worden, nochtans noodzakelijk bij een lage te verwachten densiteit aan sporen. Tot slot kan ook nog gesteld worden dat er zeer weinig gekende archeologische waarden in de buurt zijn die relevante onderzoekspistes kunnen opleveren.

Bijgevolg kan gesteld worden dat de bureaustudie een duidelijk antwoord kan bieden op de vraag of zich al dan niet een archeologische site binnen het projectgebied bevindt. Verder onderzoek op de site is dan ook niet noodzakelijk. Het bepalen van een vervolgstategie is hierdoor evenmin noodzakelijk.

5 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 03	Situering van het projectgebied op het gewestplan	digitaal

6 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan, aanmaakschaal 1:1	4
--	---

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: bart@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE